

#1 NEW YORK
TIMES
BESTSELLER

Vzdelaná

TARA
WESTOVEROVÁ

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

Vzdelaná

TARA
WESTOVEROVÁ

TATRAN

Z anglického originálu Tara Westover: EDUCATED,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Random House, a division of Penguin Random
House LLC, New York, 2018,

preložila Daniela Šinková.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2018 ako 5204. publikácia
a 160. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Eva Melichárková

Jazyková redaktorka Marta Bábiková

Technická redaktorka Eva Zdražilová

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačila Těšínská tiskárna a. s., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Preklad diela finančne podporil Literárny fond.

All rights reserved.

Copyright © 2018 by Second Sally, Ltd.

Translation © Daniela Šinková 2019

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2019

ISBN 978-80-222-1029-4

Venované Tylerovi

Keď niečo prežívame, v tej chvíli si vlastne v plnej miere
nevedomujeme, čo práve cítime. Je to silnejšie ako prítomný
moment, preto naše pocity týkajúce sa prítomnosti nie sú úplné.

Také sú len pocity spojené s minulosťou,
a preto sa nám zdá taká krásna.

VIRGINIA WOOLFOVÁ

Dospel som k presvedčeniu, že vzdelávanie treba chápať
ako nepretržitú prestavbu skúseností, že proces a cieľ vzdelávania
sú jedno a to isté.

JOHN DEWEY

Obsah

Poznámka autorky 11

Predhovor 13

ČASŤ PRVÁ

1.	VYVOL SI DOBRÉ	17
2.	BABICA	26
3.	KRÉMOVÉ TOPÁNKY	36
4.	ŽENY Z KMEŇA APAČOV	43
5.	POCTIVÁ ŠPINA	51
6.	ŠTÍT A EGIDA	63
7.	PÁN SA POSTARÁ	74
8.	MALÉ POBEHLICE	82
9.	DOKONALÝ VO SVOJICH POKOLENIACH	89
10.	OPERENÝ ŠTÍT	96
11.	INŠTINKT	101
12.	RYBOOČKA	107
13.	TICHO V KOSTOLOCH	114
14.	UŽ SA NOHAMI NEDOTÝKAM ZEME	123
15.	UŽ NIE SOM DIEŤA	132
16.	NEVERNÝ MUŽ, NEPOSLUŠNÉ NEBO	141

ČASŤ DRUHÁ

17.	BUDEŠ SVÄTIŤ DEŇ SVIATOČNÝ	151
18.	KRV A PERIE	157
19.	NA ZAČIATKU	163

20.	MENÁ PREDKOV	169
21.	ŠIŠAK	175
22.	ČO SME ŠEPKALI A ČO KRIČALI	179
23.	SOM Z IDAHA	189
24.	DOBRODRUŽNÝ RYTIER	197
25.	DIELO SÍRY	204
26.	ČAKANIE NA ČERENIE VODY	210
27.	KEBY SOM BOL ŽENA	214
28.	PYGMALIÓN	220
29.	PROMÓCIE	228

ČASŤ TRETIA

30.	RUKA NAJVVYŠŠIEHO	239
31.	Z TRAGÉDIE FRAŠKA	248
32.	BOJOVNÍČKA VO VEĽKOM DOME	256
33.	KÚZLO FYZIKY	261
34.	PODSTATA VECÍ	266
35.	NA ZÁPAD OD SLNKA	272
36.	ŠTYRI DLHÉ CHÁPADLÁ	278
37.	HRA O VYKÚPENIE	286
38.	RODINA	293
39.	STRÁŽENIE BIZÓNOV	298
40.	VZDELANÁ	304
	<i>Podakovanie</i>	307
	<i>Poznámka k textu</i>	309
	<i>O autorke</i>	311

Poznámka autorky

TOTO NIE JE PRÍBEH O MORMÓNSTVE. ANI O ŽIADNOM INOM náboženstve. Nájdete v ňom rôznych ľudí. Niektorí sú veriaci, iní nie, niektorí sú láskaví, iní nie. Podľa autorky jedno s druhým nijako nesúvisí, v pozitívnom ani negatívnom slova zmysle.

Nasledovné mená uvedené v abecednom poradí sú pseudonymy: Aaron, Audrey, Benjamin, Emily, Erin, Faye, Gene, Judy, Peter, Robert, Robin, Sadie, Shannon, Shawn, Susan, Vanessa.

Predhovor

STOJÍM NA ČERVENOM VOZNI Odstavenom vedľa stodoly. Dvíha sa vietor, do tváre mi šľahajú vlasy a pod golier košele mi zalieza chlad, až ma striasa. Takto blízko hory bývajú víchry silné, ako by ich vydychoval samotný štít. Údolie dole pod ním je pokojné, ničím nerušené. Medzitým sa roztancuje naša farma: mohutné ihličnany sa pomaly kníšu, palina a bodliaky sa chvejú, skláňajú sa pred každým povzdychom a poryvom vzduchu. Za mnou stúpa mierny kopec, až kým neprilne k úpätiu hory. Ak zdvihnem zrak, uvidím tmavé obrysy Indiánskej princeznej.

Kopec je vystlaný divou pšenickou. Ihličnany a palina sú sólisti, pšeničné pole je *corps de ballet*, všetky steblá sa kolembajú ako jedno, milión balerín sa ukláňa jedna za druhou, zlaté hlavy preliačené od mocného vetra. Ale vietor sa do nich zahryzne len na okamih, potom už svoju podobu neodhalí.

Otočím sa k nášmu domu na úbočí a vidím iný druh pohybu, vysoké tiene urputne si raziace cestu vetrom. To vstali moji bratia a zisťujú, aké je počasie. Mama pravdepodobne stojí nad sporákom, skláňa sa nad ovsenými palacinkami. Otec sa zrejme hrbí pri zadnom vchode, zaväzuje si baganče s oceľovou špičkou a na mozoľnaté ruky si naťahuje zväračské rukavice. Po ceste pod nami sa valí školský autobus, no míňa nás bez zastavenia.

Mám len sedem, ale uvedomujem si, že práve pre túto skutočnosť, viac než pre hocičo iné, je moja rodina odlišná: nechodíme do školy.

Otec sa bojí, že vláda nás prinúti, ale nemôže, lebo o nás nevie. Moji rodičia majú sedem detí a štyri z nich nemajú rodný list. Nemáme

zdravotný záznam, lebo sme sa narodili doma a nikdy sme neboli u lekára.* Nemáme ani záznam o vzdelaní, lebo sme nikdy nevškročili do triedy. Keď budem mať deväť, dostanem dodatočný rodný list, ale v tejto chvíli pre štát Idaho a federálnu vládu neexistujem.

Napriek všetkému som však existovala. Od detstva som sa pripravovala na to, že raz prídu dni ohavnosti, striehla som, kedy sa zatmie slnko a z mesiaca bude kvapkať niečo ako krv. Leto čo leto som zavárala broskyne a cez zimu žila zo starších zásob. Keď svet človeka padne, naša rodina to nepocíti.

Vychovávali ma v rytme hory, preň nebola iná zmena nikdy zásadná, len cyklická. Každé ráno vyšlo rovnaké slnko, rozlialo sa po údolí a stratilo sa za štítom. Sneh, ktorý napadol v zime, sa na jar vždy roztopil. Naše životy boli kolobehom – kolobehom dňa, kolobehom ročných období –, cyklom neprestajných zmien, nakoniec však bolo všetko rovnaké ako predtým. Verila som, že moja rodina je súčasťou nesmrteľného vzorca, že sme v istom zmysle veční. Ale večnosť patrila len hore.

Otec nám zvykol rozprávať príbeh o hore. Bola veľkolepá, katedrála medzi horami. V tomto pohorí nebola jediná, našli sa aj vyššie, impozantnejšie, ale Buck's Peak vyšiel z dielne najzručnejšieho remeselníka. Jeho úpätie sa tiahlo celú míľu, jeho temná podoba sa vzdúvala zo zeme, až kým nesformovala bezchybnú vežičku. Z diaľky pripomínalo jej úbočie ženské telo: mohutné rokliny tvorili jej nohy, borovicové háje roztrúsené po severnom hrebeni zas vlasy. Držanie jej tela vzbudzovalo rešpekt, jednu nohu odhodlane vystrčila dopredu, ako keď si niekto hrdo vykračuje.

Môj otec ju volal Indiánska princezná. Zjavila sa každý rok, keď sa začal topiť sneh, tvárou otočenou na juh sledovala návrat bizónov do údolia. Otec vravel, že kočovní Indiáni ju vyzerali ako znak príchodu jari, znamenie, že sneh na hore sa topí, zima sa končí a nastal čas vrátiť sa domov.

Všetky otcove príbehy boli o našej hore, našom údolí, našom drsnom kúsku zeme v Idaho. Nepovedal mi, čo robiť, ak raz horu opustím, ak sa preplavím cez oceán, odcestujem na iný kontinent a ocitnem sa na neznámom území, kde darmo budem vyzeráť na obzore Princeznú. Nepovedal mi, ako zistím, že je čas vrátiť sa domov.

* Okrem mojej sestry Audrey, ktorá si v detstve zlomila ruku a nohu. Vzali ju k lekárovi, kde jej dali ruku do sadry.

ČASŤ PRVÁ

Vyvoľ si dobré

MLOJA NAJŽIVŠIA SPOMIENKA VLASTNE ANI NIE JE SPOMIENKA. Je to príbeh, predstavujem si ho, ako by sa naozaj stal. Spomienka sa ustálila v tejto podobe, keď som mala päť, tesne pred mojimi šiestymi narodeninami, otec nám o tom rozprával do takých podrobností, že sme si s bratmi a sestrou vymysleli vlastnú filmovú verziu, v ktorej nechýbala paľba ani výkriky. V tej mojej cvrlikali cvrčky. Počujem ich, keď sa s rodinou chúlime potme v kuchyni a ukrývame sa pred federálmi, ktorí obklúčili náš dom. Žena sa načiahne po pohári vody a mesiac osvetlí jej siluetu. Ozve sa výstrel ako úder bičom a žena padá. V mojej spomienke vždy padá matka s malým dieťaťom v náručí.

Dieťa do príbehu nezapadá – som najmladšia zo siedmich súrodencov –, ale ako vravím, nič z toho sa nestalo.

RAZ VEČER, ROK NATO, ako nám otec rozprával spomínaný príbeh, sme sa zišli, aby sme si vypočuli otcovo čítanie z Izaiáša, prorocstvo o Imanuelovi. Sedel na našom gauči horčicovej farby, v lone otvorená Biblia. Mama sedela vedľa neho. My ostatní sme sa uvelebili na ošúchanom hnedom koberci.

„Maslo a med bude jesť,“ zabručal otec hlbokým monotónnym hlasom, unavený po dlhom dni práce so šrotom, „dokiaľ nebude vedieť zavrhnúť zlé a vyvolať dobré.“

Nastalo ťaživé ticho. Ani sme nemukli.

Otec nebol vysoký, ale dokázal si vynútiť v miestnosti rešpekt. Bolo na ňom niečo podmanivé, mal vážnosť proroka. Ruky mal hrubé

a kožovité – boli to ruky muža, čo celý život tvrdo pracoval –, a v nich pevne držal Bibliu.

Potom verš prečítal druhý raz, tretí a napokon štvrtý. Zakaždým o čosi zvýšil hlas. Oči, pred chvíľou opuchnuté od únavy, mal zrazu otvorené dokorán a čulé. Ide o svätú náuku, oznámil nám. Bude sa na ňu dopytovať Pána.

Na druhý deň ráno otec vyčistil chladničku od mlieka, jogurtu a syra a ešte v ten večer na korbe auta doviezol dvestosedemdesiat kíl medu.

„Izaiáš síce nehovorí, čo je zlé, či maslo alebo med,“ vysvetľoval otec uškŕňajúc sa, zatiaľ čo moji bratia vláčili biele nádoby do pivnice. „Ale keď sa človek na to spýta Pána, povie mu to.“

Keď prečítal verš svojej matke, vysmiala sa mu do očí. „Nemáš ani toľko rozumu, čo by ti vošiel za jeden necht.“

Babka mala úzku hranatú tvár a nekonečné zásoby indiánskej bižutérie striebornej a tyrkysovej farby, ktorá jej v trsoch visela z vyziabnutého krku a prstov. Bývala pod kopcom blízko hlavnej cesty, tak sme ju volali babka spod kopca, aby sme ju odlíšili od maminej matky, ktorú sme volali babka z mesta, lebo žila pätnásť míľ južne od nás v jedinom mestečku v okrese – malo jeden semafor a obchod s potravinami.

Otec so svojou mamou vychádzali asi ako dve mačky so zviazanými chvostmi. Mohli sa rozprávať celý týždeň a na ničom sa nezhodli, ale spájala ich láska k hore. Otcova rodina žila na úpätí Buck's Peaku už pol storočia. Babkine dcéry sa vydali a odsťahovali, ale môj otec zostal a na kopci nad matkiným domom, na úpätí hory, si postavil chatrný žltý dom, ktorý však nikdy celkom nedokončil. Okrem toho si hneď vedľa jej dokonalého anglického trávnikára spravil šrotovisko – jedno z mnohých.

Hádali sa dennodenne, pre neporiadok zo šrotoviska, ale častejšie pre deti. Babka bola presvedčená, že by sme mali chodiť do školy a, jej slovami, nie sa tárať po horách ako divosi. Podľa otca bola štátna škola úskokom vlády, ktorý mal odviešť deti od Boha. „Poslať deti do školy,“ vravieval, „je to isté, ako odovzdať ich rovno diabľovi.“

Boh otcovi povedal, že o nové zjavenie sa má podeliť aj s ľuďmi, čo žili a hospodárili v tieni Buck's Peaku. V nedeľu sa takmer všetci zhromaždili v kostole, v orieškovohnedej kaplnke hneď vedľa hlavnej cesty s malou, stroho vyzerajúcou vežičkou typickou pre mormónske kostoly. Keď otcovia rodín opúšťali kostolné lavice, odchytil si ich. Začal bratrancom Jimom, ktorý si ho dobromyselne vypočul. Vysvetľoval

mu, že mlieko je hriešne, a pritom mu mával pred očami Bibliou. Jim sa uškrnul, potľapkal otca po pleci a skonštatoval, že nijaký spravodlivý Boh by za horúceho letného popoludnia nechudobnil človeka o domácu jahodovú zmrzlinu. To ho už za rukáv ťahala jeho žena. Keď prechádzali popri nás, zachytila som závan hnoja. Spomenula som si, že Jimovi patrí veľká mliečna farma kilometer a pol severne od Buck's Peaku.

KEĎ SA OTEC PODUJAL kázať proti mlieku, babka ním napratala chladničku do prasknutia. S dedkom pili len nízokotúčné, ale zakrátko ste u nej našli všetko – dvojpercentné, plnotučné, dokonca aj čokoládové. Asi považovala za dôležité dať týmto spôsobom najavo svoj postoj.

Raňajky sa stali skúškou lojality. Každé ráno sme ako rodina sedeli okolo veľkého stola z opracovaného červeného duba a jedli buď sedemzrné vložky s medom a melasou, alebo sedemzrné palacinky, tiež s medom a melasou. Keďže nás bolo deväť, palacinky neboli nikdy celkom prepečené. Vložky mi nevadili, ak som si ich mohla zaliat mliekom, obilné šupky sa usadili na okraji a vložky ním nasiakli, no od otcovho zjavenia sme ich jedávali s vodou. Bolo to ako jesť blato.

Netrvalo dlho a musela som v kuse myslieť na všetko to mlieko, čo sa babke kazí v chladničke. Nakoniec som začala vynechávať raňajky a chodila som rovno do stodoly. Vykydla som prascom a naplnila válov kravám a koňom, potom som sa prehupla cez ohradu, obišla stodolu a bočnými dverami vošla k babke.

Raz ráno som sedela na linke a sledovala, ako si babka mliekom zalieva misku s kukuričnými lupienkami, keď sa ma spýtala: „Ako by sa ti páčilo chodiť do školy?“

„Nepáčilo,“ ja na to.

„Ako vieš?“ vybafla. „Ani si to neskúsila.“

Naliala do misky mlieko, podala mi ju, potom sa uvelebila na pultíku rovno oproti mne a sledovala, ako do seba hádzem vrchovato naplnené lyžice.

„Zajtra odchádzame do Arizony,“ oznámila mi, ale to som už vedela. Keď sa začalo ochladzovať, vždy odišli s dedkom do Arizony. Dedko vravieval, že je pristarý na zimy v Idahu. Od chladu ho boleli kosti. „Vstaň skoro ráno,“ nahovárala ma babka, „okolo piatej, vezmeme ťa so sebou a dáme ťa do školy.“

Pomrvila som sa na stoličke. Chcela som si predstaviť, aké to je v škole, ale nedokázala som to. Namiesto toho sa mi vybavila nedeltná škola, kam som chodila týždeň čo týždeň a neznášala som to. Jeden chlapec, volal sa Aaron, všetkým dievčatám povedal, že neviem čítať, lebo nechodím do školy, a odvtedy sa so mnou nikto nerozprával.

„Otec to dovolil?“ vyzvedala som.

„Nie,“ odvetila babka. „Ale kým zistí, že si preč, budeme už ďaleko.“ Odložila svoju misku do drezu a civela von oknom.

Babka bola prírodný živel – netrpezlivá, výbojná, sebavedomá. Pri pohľade na ňu človeka myklo dozadu. Vlasy si farbila načierno, čo ešte zvýrazňovalo jej beztak prísne črty, najmä obočie, na ktoré si každé ráno dokresľovala hrubé atramentové oblúky. Kreslila si ich priveľké, až jej tvár vyzerala pretiahnuto. Okrem toho boli aj privysoko, čo jej dodávalo znudený, takmer sarkastický výraz.

„Mala by si chodiť do školy,“ poznamenala.

„A otec by ňu nedonútil priviesť ma späť?“ spýtala som sa.

„Tvoj otec ma nedonúti spraviť ani jednu jedinú prekliatu vec.“ Babka sa postavila a narovнала. „Ak ňu bude chcieť, bude si musieť po teba prísť.“ Zarazila sa a na moment sa zatvárila zahanbene. „Včera som s ním hovorila. Nemohol by po teba prísť tak skoro. Je pozadu s tou budúťou, čo stavia v meste. Kým je dobré počasie a s chlapcami môžu pracovať dlho do večera, nemôže sa len tak zbaliť a odísť do Arizony.“

Babkin plán bol premyslený. Otec vždy týždeň pred príchodom snehu pracoval od svitu do mrku, lebo šrotovaním a stavaním stodôl musel zarobiť dosť na to, aby sme vyžili cez zimu, keď je roboty pomenej. Nebude si môcť dovoliť prerušiť prácu, kým vysokozdvížny vozík nepokryje ľad, ani vtedy, ak mu matka ujde s najmladším dieťaťom.

„Budem musieť nachovať, kým pôjdeme,“ premýšľala som. „Keby sa kravy začali dobýjať cez plot, aby sa napili, určite by zistil, že som zmizla.“

TÚ NOC SOM NESPALA. Sedela som v kuchyni na zemi a sledovala hodiny. Jedna hodina. Dve. Tri.

O štvrtej som vstala a k zadným dverám si prichystala baganče. Boli celé od hnoja, babka by ma v nich určite nevpustila do auta. Predstavila som si ich, ako stoja opustené u nej na terase, kým ja bosá utekám do Arizony.

Predstavovala som si, čo sa stane, keď rodina zistí, že som preč. S bratom Richardom sme sa často celé dni túlili po hore, takže by si to zrejme všimli až po západe slnka, keď by Richard prišiel na večeru, a ja nie. V mysli sa mi vynoril obraz bratov, ako sa ma vydávajú hľadať. Najskôr by sa vybrali na šrotovisko, nadvihovali by železné platne pre prípad, že by sa niektorý plech uvoľnil a privalil ma. Potom by sa presunuli von, prečesali by farmu, vyšplhali by sa na stromy a pod strechu stodoly. Nakoniec by zamierili k hore.

Už by bolo po súmraku – po tej chvíľke tesne predtým, ako padne noc, keď krajinu vidieť len ako tmú a svetlejšiu tmú a okolitý svet viac cítite, ako vidíte. Predstavila som si, ako sa bratia roztrúsia po hore a budú prehľadávať čierne lesy. Nik by neprehovoril. Všetci by mysleli na to isté. Hora je plná nebezpečných nástrah. Človek mohol z ničoho nič natrafiť na zráz. Divé kone, ktoré patrili starému otcovi, behali nespútane po hustých porastoch bolehlavu, a bolo tu aj nemálo štrkáčov. Raz sme už takto pátrali, keď zo stodoly zmizlo teľa. Ak sa zviera našlo v údolí, bolo zranené, ak v hore, bolo mŕtve.

Predstavila som si mamu stojacu pri zadných dverách, ako očami blúdi po tmavom hrebeni, a potom sa otec vráti domov, aby jej oznámil, že ma nenašli.

Sestra Audrey by navrhla, aby sa niekto šiel spýtať babky, a mama by povedala, že babka ráno odišla do Arizony. Slová by na chvíľu zavisli vo vzduchu, no potom by všetci pochopili, kam som sa podela. Predstavila som si otcovu tvár, jeho prižmúrené oči a skrivené ústa. Otočil by sa k mame s otázkou: „Myslíš, že šla dobrovoľne?“

Priam som počula, ako sa nablízku rozlieha jeho tichý a užialený hlas. Potom ho pohltili zvuky inej vykonštruovanej spomienky – cvrlikanie cvrčkov, paľba a ticho.

NEŠKÔR SOM SA DOZVEDELA, že to bol všeobecne známy prípad – podobne ako masaker pri Wounded Knee alebo Waco –, ale keď nám o tom otec rozprával prvý raz, myslela som si, že okrem nás o tom nevie ani živá duša.

Stalo sa to koncom zaváracej sezóny, ktorú iné deti zrejme nazývajú „leto“. S rodinou sme teplé mesiace vždy využívali na nakladanie ovocia – otec hovoril, že zaváraniny nám poslúžia ako zásoby na dni ohavnosti. Raz večer, keď sa otec vrátil zo šrotoviska, bol celý nesvoj.

Počas večere chodil hore-dole po kuchyni, nezjedol takmer nič. Treba všetko nachystať, povedal. Zostáva málo času.

Na druhý deň sme parili a šúpali broskyne. Do západu slnka sme naplnili niekoľko tuctov pohárov – keď sme ich ukladali do úhľadných radov, ešte si držali teplo z tlakového hrnca. Otec nás prišiel skontrolovať, spočítal poháre, niečo si mumlal, potom sa obrátil k mame a vyhlásil: „To nestačí.“

Večer otec zvolal rodinnú radu. Zhrčili sme sa okolo kuchynského stola, ktorý bol dostatočne široký aj dlhý, aby pojal nás všetkých. Vraj máme právo vedieť, čomu čelíme. Stál za vrchostolom, my ostatní sme sa uvelebili na lavici a študovali sme hrubé brvná červeného duba.

„Neďaleko odtiaľto žije jedna rodina,“ spustil otec. „Bojujú za svoju slobodu. Nedovolia, aby vláda ich deťom vymývala mozgy v štátnych školách, a tak si po nich prišli federáli.“ Vydýchol, dlho a pomaly. „Obklúčili ich chalupu, celé týždne boli pod zámkou, a keď odtiaľ vykĺzlo hladné dieťa, malý chlapec, ktorý chcel ísť niečo uloviť, federáli ho zastrelili.“

Prebehla som pohľadom po bratoch. Doteraz som na Lukovej tvári nikdy nevidela strach.

„Ešte stále sú v chalupe,“ povedal otec. „Majú zhasnuté a plazia sa po podlahe, preč od dverí a okien. Neviem, koľko jedla majú. Kým to federáli vzdajú, možno pomrú od hladu.“

Nikto ani nehlesol. Nakoniec sa ozval Luke, mal vtedy dvanásť, či by sme im nemohli pomôcť. „Nie,“ znela otcova odpoveď. „Nikto im nemôže pomôcť. Sú uväznení vo vlastnom dome. Ale majú pušky. Stavím sa, že preto tam federáli ešte nevtrhli.“ Urobil pauzu, aby si sadol, pomaly a strnulo sa zosunul na nízku lavicu. Zdal sa mi starý, opotrebovaný. „Nemôžeme im pomôcť, ale môžeme pomôcť sebe. Keď federáli dorazia na Buck's Peak, budeme pripravení.“

Ten večer otec vyvliekol z pivnice hrbu starých vojenských batohov. Oznamil, že nám poslúžia na „plnú poľnú“. Ešte v ten večer sme si do nich nabalili zásoby – liečivé tinktúry, prípravky na čistenie vody, kresací kameň a kresadlo. Otec nakúpil hotové jedlá, aké zvyknú so sebou nosiť vojaci, napchali sme si ich do ruksakov a predstavovali si okamih, keď sa po úteku z domu budeme skrývať pod divými slivkami pri potoku a zjeme ich. Pár mojich bratov si do ruksaka pribalilo aj pušky, ja som mala len vreckový nožík, ale keď som sa dobalila, môj batoh bol aj tak rovnako veľký ako ja. Poprosila som Luka, aby mi ho

vyložil na policu v skrini, ale otec chcel, aby som ho mala poruke, a tak som s ním spávala v posteli.

Trénovala som, ako si ho vyložím na chrbát a budem s ním bežať – nechcela som, aby ma tu nechali. Predstavovala som si, ako o polnoci unikáme do bezpečia Princeznej. Učili ma, že hora je náš spojenec. K tým, čo ju poznajú, vie byť láskavá, no pre votrelcov je nanajvýš zradná, a preto sme vo výhode. Ale keď máme po príchode federálov nájsť útočisko v hore, prečo sme potom zavárali tolko broskýň? Hádám by sme neteperili na kopec tisíc ťažkých pohárov so zaváraninami! Alebo ich potrebujeme, aby sme sa mohli zabarikádovať v dome ako Weaverovci a bojovať?

Zdalo sa, že sa chystáme skôr bojovať, najmä keď otec o pár dní nato doniesol domov tucet vyradených vojenských pušiek, prevažne samonabíjajúcich SKS-iek so štíhlymi striebornými bajonetmi úhľadne zloženými pod hlavňou. Pušky boli uložené v úzkych plechových škatuliach a obalené v Cosmoline, hnedastej látke s konzistenciou podobnou loju, ktorú bolo treba odstrániť. Po ich očistení si môj brat Tyler jednu z nich vybral, zabalil ju do čierneho plastového vreca a poriadne obtočil niekoľkými metrami sivej tesniacej pásky. Potom si balík prehodil cez plece, pobral sa s ním dolu pod kopec a zhodil ho vedľa červeného vozňa. Hneď nato začal kopať. Keď bola jama dosť široká aj hlboká, hodil do nej pušku a sledovala som, ako ju zahrabáva, svaly napnuté od námahy, čeľuť zovretá.

Zanedlho otec kúpil stroj na výrobu nábojov z vypálených nábojníc. Teraz sa pri obliehaní ubránime dlhšie, vysvetlil nám. Vybavil sa mi môj batoh s „plnou poľnou“, čakajúci v mojej posteli, a puška ukrytá pri vozni, a stroj na výrobu nábojov vo mne vyvolal obavy. Bol objemný a priskrutkovaný k železnému ponku. Ak by nás prekvapili, asi by sme nemali čas poň zísť. Rozmýšľala som, či by azda nebolo dobré zahrabať ho k puške.

Ďalej sme zavárali broskyne. Nepamätám si, koľko dní ubehlo ani koľko pohárov pribudlo k našim zásobám, kým nám otec posunul ďalšie informácie.

„Zastrelili Randyho Weavera,“ hlesol priškrteným a neistým hlasom. „Vybral sa po synovo telo a federáli ho zastrelili.“ Nikdy som nevidela otca plakať, ale teraz mu slzy neprestávali kvapkať z nosa. Neutrel si ich, nechal ich čľapkať na košeli. „Keď jeho žena počula výstrel, s dieťaťom v náručí pribehla k oknu. Potom zadunel druhý výstrel.“

Mama, ktorá ho počúvala s rukami prekríženými v lone, si jednu ruku položila na hrud', druhou si zakryla ústa. Otec nám rozprával, že keď matke vybrali z náručia dieťa, malo na tvári šmuhy od krvi. Cive-la som na naše flakaté linoleum.

Až do tej chvíle časť zo mňa *chcela*, aby prišli federáli, túžila som po dobrodružstve. Teraz som však pocítila skutočný strach. Predstavila som si, ako sa moji bratia chúlia niekde v tme a spotenými rukami hladkajú pušky. Predstavila som si mamu, unavenú a vychudnutú, ako sa odťahuje od okna. Predstavila som si, že ležím roztliahnutá na podlahe, bez pohnutia a mlčky, a počúvam prenikavé cvrlikanie cvrčkov na poli. Vtom som zazrela, ako sa mama postavila a načiahla za kuchynským kohútikom. Nasledoval biely záblesk, zahučala strela a ona padla. Skočila som k nej, aby som zachytila dieťa.

Otec nám príbeh nikdy nedopovedal. Nemali sme televízor ani rádio, a tak sa možno ani sám nedozvedel, ako sa to skončilo. Posledné, čo som od neho počula na túto tému, bolo: „Nabudúce to môžeme byť my.“

Tých slov som sa nevedela zbaviť. Počula som ich ozvenu v cvrlikaní cvrčkov, v mľaskaní broskýň ukladaných do skleneného pohára, v kovovom cinkaní čistených SKS-iek. Počula som ich každé ráno, keď som prechádzala popri vozni a zastavila sa pri hviezdici a bodliakoch rastúcich tam, kde Tyler zakopal pušku. Aj keď od otcovho zjavenia z Izaiáša prešiel dlhý čas a mama znova plnila chladničku plnotučným mliekom v plastových fľašiach, stále som spomínala na Weaverovcov.

Bolo takmer päť hodín ráno.

VRÁTILA SOM SA DO IZBY s hlavou plnou cvrčkov a paľby. Na dolnej časti poschodovej postele pochrapkávala Audrey, jej tiché a spokojné odľukovanie ma priam volalo pridať sa k nej. Ja som sa však vyštverala na posteľ, prekrížila si nohy a pozerala von oknom. Odbilo päť. Potom šesť. O siedmej sa objavila babka, sledovala som ju, ako chodí sem a tam po terase a každú chvíľu uprie pohľad hore na náš dom. Potom s dedkom nasadli do auta a vyrazili na cestu.

Keď bolo auto preč, vyliezla som z postele a zjedla misku otrúb s vodou. Vonku ma privítala Lukova koza Kamikadze a cestou do stodoly mi obhrýzala košeľu. Minula som káru, ktorú si Richard staval zo starej kosačky. Vykydla som prascom, naplnila válov a previedla dedkove kone na nové pastviny.